शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळ मर्यादित, नाशिक-४२२ ००२

रजि. ऑफीस - "आदिवासी विकास भवन ", ३ रा मजला, राम गणेश गडकरी चौक, जुना आग्रा रोड, नाशिक-२

दुरध्वनी - (०२५३) २३१५८६०

Web-www.mahashabari.in E-mail- shabarinsk@gmail.com

-: संचालक मंडळ सभा इतिवृत्त :-

दि.१३/०१/२०२५ रोजी मा.मंत्री, आदिवासी विकास तथा अध्यक्ष, शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळ मर्या., यांचे अध्यक्षतेखाली दुपारी २.३० वाजता शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळ मर्या., मुख्य कार्यालय नाशिक येथे संपन्न झालेल्या संचालक मंडळ सभेस खालील संचालक / अधिकारी उपस्थित होते.

अ.क्र.	नांव	हुद्दा	उपस्थित / अनुपस्थित
१	मा.नामदार डॉ.अशोक उईके अध्यक्ष, शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळ मर्या., नाशिक तथा मा.मंत्री, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२	अध्यक्ष	उपस्थित
२	मा.श्री.विजय वाघमारे, भा.प्र.से. सचिव, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२	संचालक	उपस्थित
३	मा.श्रीमती नयना गुंडे, भा.प्र.से. आयुक्त, आदिवासी विकास, महाराष्ट्र राज्य, नाशिक	संचालक	उपस्थित
४	मा.श्री.रविंद्र जाधव उपसचिव, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२	संचालक	उपस्थित
५	मा.श्रीमती लीना बनसोड, भा.प्र.से. व्यवस्थापकीय संचालक, शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळ मर्या., नाशिक	सदस्य सचिव	उपस्थित

व्यवस्थापकीय संचालक यांनी सर्व उपस्थितांचे स्वागत करुन मा.अध्यक्ष यांच्या मान्यतेने संचालक मंडळाचे सभेस सुरुवात केली आहे.

दि.२३/०७/२०२४ रोजी मा.अध्यक्ष, शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळ तथा मंत्री, आदिवासी विकास यांचे अध्यक्षतेखाली मंत्रालय, मुंबई येथे संचालक मंडळ सभा संपन्न झाली होती.

विषय क्र.१ :- शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळामार्फत राबविण्यांत येणाऱ्या एन.एस.टी.एफ.डी.सी., नवी दिल्ली पुरस्कृत कर्ज योजनांच्या प्रगती बाबत.

उपरोक्त विषयास अनुसरुन सादर करण्यांत येते की, सन २०२३-२४ करीता विविध कर्ज योजना राबविणेकामी एन.एस.टी.एफ.डी.सी.,नवी दिल्ली यांचेकडुन खालील तपशिलाप्रमाणे रक्कम प्राप्त झालेली आहे.

अ.क्र.	एन.एस.टी.एफ.डी.सी., नवी दिल्ली यांना प्रस्तवित केलेला लक्षांक	निधी प्राप्त दिनांक	एन.एस.टी.एफ.डी.सी., नवी दिल्ली यांचे पत्र क्र.	प्राप्त निधीनुसार एकुण लक्षांक	रक्कम रु.
१	१२३	१३/०९/२०२३	NSTFDC/PROJ/MAH/643/644/645/3553 Date 19/09/2023	६०	३,८९,५२,०००/-
२	१५०	२२/०९/२०२३	NSTFDC/PROJ/MAH/641/642/3588 Date 26/09/2023	७५	४,५०,००,००
३	६६८	२१/११/२०२३	NSTFDC/PROJ/MAH/646 to 653/289 Date 28/11/2023	४४१	११,०१,६०,०००/-
		०७/०३/२०२४	NSTFDC/PROJ/MAH/646 to 652/810 Date-14/03/2024	११७	४,८२,७६,०००/-
		०२/०८/२०२४	NSTFDC/PROJ/MAH/641 to 652/635 Date-06/08/2024	१२६	३,७१,८८,०००/-
एकुण	९४१			८१९	२७,९५,७६,०००/-

उपरोक्त नमुद केल्यानुसार एकूण मंजुर लक्षांक ९४१ पैकी एन.एस.टी.एफ.डी.सी., नवी दिल्ली यांचेकडून ८१९ लाभार्थीकरीता निधी प्राप्त झाला आहे. त्यापैकी ७६१ लाभार्थ्यांना रक्कम रु.२४,४६,३८,०००/- कर्ज वाटपाची कार्यवाही करण्यांत आलेली आहे. उर्वरित ५८ लाभार्थ्यांना शाखा कार्यालयांकडून प्राप्त कर्ज प्रस्तांवानुसार कर्ज वाटपाची कार्यवाही करण्यांत येत आहे. करीता माहितीस्तव सादर.

सदरील विषय सभेचे माहितीस्तव मा.व्यवस्थापकीय संचालक यांनी सादर केलेला आहे.

सदर विषयावर सविस्तर चर्चा होऊन बहुमताने खालीलप्रमाणे ठराव संमत करण्यांत आला आहे.

ठराव क्र.१ :- शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळामार्फत राबविण्यांत येणाऱ्या एन.एस.टी.एफ.डी.सी., नवी दिल्ली पुरस्कृत कर्ज योजनांच्या प्रगती बाबत उपरोक्त प्रमाणे सर्वानुमते मान्य करण्यात येत आहे.

सुचक :- मा. व्यवस्थापकीय संचालक, शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळ मर्या., नाशिक
अनुमोदक :- मा.रविंद्र जाधव, उपसचिव, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई

विषय क्र.२ :- एन.एस.टी.एफ.डी.सी.,नवी दिल्ली पुरस्कृत कर्ज योजनांसाठी सन २०२४-२५ करीता एन.एस.टी.एफ.डी.सी., नवी दिल्ली यांना प्रस्ताव सादर करणेबाबत तसेच सदर योजनांसाठी लक्षांक निश्चित करणेबाबत.

शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळासाठी एन.एस.टी.एफ.डी.सी.,नवी दिल्ली पुरस्कृत कर्ज योजनांसाठी सन २०२४-२५ करीता रक्कम ३५२१.०० लक्ष निधीची तरतूद करण्यांत आलेली आहे. त्याअनुषंगाने खालीलप्रमाणे योजनानिहाय प्रस्ताव एन.एस.टी.एफ.डी.सी.,नवी दिल्ली यांना सादर करण्याचे नियोजन आहे.

Sr. No	Schemes Name	No.Of Units	NSTFDC Share for unit (Rs.)	Total Project Cost (Rs)
१	Mahila Sablikaran Scheme (Rs.२ Lakh)	410	73800000.00	82000000.00
२	Micro Credit Scheme (SHG) (Rs.५ Lakh)	101	45450000.00	50500000.00
३	Agriculture & Allied Bussines (Rs.२ Lakh)	392	70560000.00	78400000.00
४	Hotel/Dhaba Scheme (Rs.५ Lakh)	84	37800000.00	42000000.00
५	Auto Workshop/Guarage/ Spare Parts (Rs.५ Lakh)	84	37800000.00	42000000.00
६	Small Scale Any Business Scheme (Rs २ Lakh)	167	30060000.00	33400000.00
७	Vehicle Scheme (Rs.१० Lakh)	35	31500000.00	35000000.00
८	Auto Rickshow/ Goods Transport Rickshow Scheme (Rs.३ Lakh)	28	7560000.00	8400000.00
९	Small Scale Industries Business Scheme (Rs.३Lakh)	65	17550000.00	19500000.00
	Total	**1366**	**352080000.00**	**391200000.00**

उपरोक्त तपशिलात नमुद केल्याप्रमाणे एकूण १३६६ लाभार्थ्यांसाठी रक्कम रु.३५२०.८० लक्ष च्या प्रस्तावास एन.एस.टी.एफ.डी.सी.,नवी दिल्ली यांनी लक्षांकास व निधीस मंजुरी दिल्यांनतर सर्व शाखा कार्यालयांना लक्षांक विभागून देण्यांत येईल. मा.अध्यक्ष यांनी मा.लोकप्रतिनिधी यांना विश्वासात घेऊन कार्य करण्याच्या सुचना दिल्या.

सदरील विषय सभेच्या मान्यतेस्तव मा.व्यवस्थापकीय संचालक यांनी सादर केलेला आहे.

सदर विषयावर सविस्तर चर्चा होऊन बहुमताने खालीलप्रमाणे ठराव संमत करण्यांत आला आहे.

ठराव क्र.२ :- एन.एस.टी.एफ.डी.सी.,नवी दिल्ली पुरस्कृत कर्ज योजनांसाठी सन २०२४-२५ करीता एन.एस.टी.एफ.डी.सी., नवी दिल्ली यांना प्रस्ताव सादर करणे तसेच सदर योजनांसाठी लक्षांक निश्चित करुन कर्ज वाटपाचे सर्व अधिकार मा.व्यवस्थापकीय संचालक यांना देण्याचे उपरोक्त प्रमाणे सर्वानुमते मान्य करण्यात येत आहे.

सुचक :- मा.रविंद्र जाधव, उपसचिव, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
अनुमोदक :- मा.श्रीमती नयना गुंडे, आयुक्त, आदिवासी विकास, महाराष्ट्र राज्य, नाशिक

विषय क्र.३ :- शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळामार्फत राबविण्यांत येणाऱ्या राज्य शासन पुरस्कृत कर्ज योजनांच्या प्रगती बाबत.

शासन निर्णय क्रमांक-आविवि-२०२३/प्र.क्र.१३८/का.३ आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई दिनांक- १४ मार्च, २०२४ अन्वये शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळामार्फत एन.एस.टी.एफ.डी.सी., नवी दिल्ली च्या धर्तीवर राज्य शासनामार्फत स्वयंरोजगाराच्या कर्ज योजना राबविणेकामी शासन निर्णय मिर्गमित आलेला असुन मार्गदर्शक सुचना देण्यांत आलेल्या आहेत.

तसेच शासन पत्र क्र.Comp.No.७७६०१७ File No.MTD-२४०२२/३/२०२४-MTD (Desk ३) दिनांक-०५/०६/२०२४ अन्वये एन.एस.टी.एफ.डी.सी., नवी दिल्ली च्या धर्तीवर राज्य शासनाकडून स्वयंरोजगारासाठी आदिवासी लाभार्थ्यांकरीता कर्जयोजना राबविणेकामी रक्कम रु.३५.०० कोटी निधी प्राप्त झालेला आहे.

त्याअनुषंगाने अधिनस्त सर्व शाखा कार्यालयांना लक्षांक विभागून देण्यांत आलेला असुन कर्ज वाटपाची कार्यवाही सुरु आहे. त्याचा तपशिल खालीलप्रमाणे-

Sr. No	Perticulars	Target	Fund Received	Disbursed units	Fund Disbursed	Balance Unit	Balance Fund
1	Mahila Sabalikaran (2 lakh)	225	45000000.00	21	4200000.00	204.00	40800000.00
2	AGriculture & Allied Bussines (Rs.5 Lakh)	60	27000000.00	6	2700000.00	54.00	24300000.00
3	Hotel/Dhaba (Rs.5 Lakh)	61	27450000.00	6	2700000.00	55.00	24750000.00
4	Workshop/Spare Parts (Rs.5 Lakh)	61	27450000.00	6	2700000.00	55.00	24750000.00
5	Vehicle Scheme (Rs.10lakh)	50	45000000.00	3	2700000.00	47.00	42300000.00
6	Vehicle Scheme (Rs.10lakh to 15 lakh)	80	108000000.00	0		80.00	108000000.00
7	Small scale Bussines (Rs.3 Lakh)	70	18900000.00	6	1620000.00	64.00	17280000.00
8	Auto Rikshow (3.00 Lakh)	60	16200000.00	1	270000.00	59.00	15930000.00
9	Self Help Group (5Lakh)	70	35000000.00	2	1000000.00	68.00	34000000.00
	Total	**737**	**350000000.00**	**51**	**17890000.00**	**686.00**	**332110000.00**

उपरोक्त नमुद केल्यानुसार ७३७ लक्षांकानुसार दि.०७/०१/२०२५ अखेर एकूण ५१ लाभार्थ्यांना रक्कम रु.१,७८,९०,०००/- कर्ज वाटपाची कार्यवाही करण्यांत आलेली आहे. उर्वरित ६८६ लाभार्थ्यांना शाखा कार्यालयांकडून प्राप्त कर्ज प्रस्तांवानुसार कर्ज वाटपाची कार्यवाही करण्यांत येत आहे. करीता माहितीस्तव सादर.

सदरील विषय सभेचे माहितीस्तव मा.व्यवस्थापकीय संचालक यांनी सादर केलेला आहे.

सदर विषयावर सविस्तर चर्चा होऊन बहुमताने खालीलप्रमाणे ठराव संमत करण्यांत आला आहे.

ठराव क्र.३ :- शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळामार्फत राबविण्यांत येणाऱ्या राज्य शासन पुरस्कृत कर्ज योजनांच्या प्रगती बाबत उपरोक्त प्रमाणे सर्वानुमते मान्य करण्यात येत आहे.

सुचक :- मा. व्यवस्थापकीय संचालक, शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळ मर्या., नाशिक
अनुमोदक :- मा.रविंद्र जाधव, उपसचिव, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबइ

विषय क्र.४ :- शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळाचे अधिकारी, कर्मचारी व त्यांच्या कुटुंबियांकरीता आरोग्य विमा उपलब्ध करुन देणेबाबत.

राज्य शासनाने शबरी महामंडळास दि.१३ डिसेंबर, १९९९ च्या शासन निर्णयानुसार कर्मचारी आकृतीबंधास मान्यता दिलेली असुन सदर महामंडळासाठी एकूण १५० पदांपैकी पहिल्या टप्प्यात ७२ पदे निर्माण करण्यास शासनाने मंजुरी दिलेली आहे.

दि.१३ डिसेंबर, १९९९ च्या शासन निर्णयानुसार महाराष्ट्र राज्य सहकारी आदिवासी विकास महामंडळाच्या सेवाशर्ती शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळाच्या कर्मचाऱ्यांना लागू करण्यांत आलेल्या आहेत.

म.रा.सहकारी आदिवासी विकास महामंडळाचे सर्व अधिकारी व कर्मचारी व त्यांच्या कुटुंबियांकरीता इंडिया पोस्ट पेमेंटस, नाशिक यांचेमार्फत कॅशलेश आरोग्य विमा सुविधा लागु करण्यांत आलेली आहे.

सदयस्थितीत शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळात एकूण १४ अधिकारी व कर्मचारी कार्यरत आहेत. शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळाचे अधिकारी, कर्मचारी व त्यांच्या कुटुंबियांकरीता कॅशलेश आरोग्य विमा सुविधा लागु करण्याचे विचाराधीन आहे.

त्याअनुषंगाने म.रा.सहकारी आदिवासी विकास महामंडळाच्या धर्तीवर प्रत्येक कर्मचाऱ्यासाठी रु.५.०० लक्ष रकमेचा आरोग्य विमा शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळाचे अधिकारी, कर्मचारी व त्यांच्या कुटुंबियांकरीता इंडिया पोस्ट पेमेंटस, नाशिक यांचेमार्फत कॅशलेश आरोग्य विमा सुविधा लागु करण्याचे मान्यतेस्तव सादर.

सदरकामी अपेक्षित खर्च शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळास प्राप्त होणाऱ्या व्यवस्थापकीय अनुदानातून भागविण्यांत येईल.

सदरील विषय सभेच्या मान्यतेस्तव मा.व्यवस्थापकीय संचालक यांनी सादर केलेला आहे.

सदर विषयावर सविस्तर चर्चा होऊन बहुमताने खालीलप्रमाणे ठराव संमत करण्यांत आला आहे.

ठराव क्र.४ :- म.रा.सहकारी आदिवासी विकास महामंडळाच्या धर्तीवर प्रत्येक कर्मचाऱ्यासाठी रु.५.०० लक्ष रकमेचा आरोग्य विमा शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळाचे अधिकारी, कर्मचारी व त्यांच्या कुटुंबियांकरीता इंडिया पोस्ट पेमेंटस, नाशिक यांचेमार्फत कॅशलेश आरोग्य विमा सुविधा लागु करण्यास व सदरकामी अपेक्षित खर्च शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळास प्राप्त होणाऱ्या व्यवस्थापकीय अनुदानातून भागविण्यांस सर्वानुमते मान्यता देण्यांत येत आहे. व सदर बाबतीत पुढील कार्यवाही करण्याचे सर्व अधिकार मा.व्यवस्थापकीय संचालक यांना प्रदान करण्यांत येत आहे.

सुचक :- मा. व्यवस्थापकीय संचालक, शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळ मर्या., नाशिक
अनुमोदक :- मा.रविंद्र जाधव, उपसचिव, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई

विषय क्र.५- शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळामार्फत राबविण्यांत येणाऱ्या केंद्र व राज्य शासन पुरस्कृत विविध योजनांच्या प्रगतीचा आढावा सादर करणेबाबत.

शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळामार्फत केंद्र शासन व राज्य शासन यांचे निधीतून विविध उपजीविका वृद्धीचे योजना राबविण्यात येतात.

Sr. No.	Tenure	Schemes	Funds Received	Expenditure	Balance	UC Submitted	% Utilization
A	Special Central Assistance (SCA)						
1	2018-19	1	2440.00	1181.986	1258.014	1181.986	48.44%
2	2019-20	3	3560.00	3338.000	222.000	3338.000	93.76%
3	2020-21	0	0.000	0.000	0.000	0.000	
	Total	4	**6000.00**	**4519.986**	**1480.014**	**4519.986**	**75.33%**
B	CCD/PVTGs						
1	2018-19	0	0	0	0	0	0
2	2019-20	1	527	527	0	527	100.00%
3	2020-21	1	424.66	369.383	55.2768	369.383	86.98%
	Total	**2**	**951.66**	**896.383**	**55.2768**	**896.383**	**94.19%**
C	Provision Under Article 275(1)						
1	2018-19	1	2440.000	2032.910	407.090	2032.910	83.32%
2	2019-20	3	1590.750	1278.610	312.140	1278.610	80.38%
3	2020-21	2	150.000	150.000	0.000	150.000	100.00%
	Total	6	**4180.750**	**3461.520**	**719.230**	**3461.520**	**82.80%**
Grand Total		12	**11132.41**	**8877.889**	**2254.521**	**8877.889**	**79.75%**

Special Central Assistance (SCA)

Sr No	Year	Project Name	Received (₹ Lakhs)	Expenditure (₹ Lakhs)	Balance (₹ Lakhs)	Beneficiary Target	Beneficiary Covered
A		Special Central Assistance (SCA)					
1	2018-19	Organizing FPOs of 15000 farmers for processing, distribution, branding and retailing.	2440.00	1181.99	1258.01	15000	19508
2	2019-20		2440.00	2217.99	222.00		
3	2019-20	Tata Trusts (Collective for Livelihoods initiatives improving HH incomes through layered agriculture-based livelihoods intervention (6000 HHs, Nandurbar)	620.00	620.00	0.00	3000	3000
4	2019-20	CCD NGO- formation of FPO(s) in Gadchiroli and Yavatmal so as to leverage the benefits arising from collectivizing and to market the produce more efficiently for better price realization	500	500.00	0.00	5000	3327
		Sub Total	**6000**	**4519.986**	**1480.014**	**23000**	**25835**
B		**CCD/PVTGs**					
	2019-20	EAGL-Goat Rearing intervention for katkari tribes	527.00	527.00	0.00	1430	1099
1	2020-21		424.66	369.3832	55.2768		
		Sub Total	**951.7**	**896.38**	**55.277**	**1430**	**1099**

Provision under Article 275(1)

S. N.	Year	Project Name	Received (₹ Lakhs)	Expenditure (₹ Lakhs)	Balance (₹ Lakhs)	Bene. Target	Bene Covered
A		**Provision under Article 275(1)**					
1	2018-19	Organizing FPOs of 15000 farmers for processing, distribution, branding and retailing.	2440	2032.91	407.095	15000	19846
2	2019-20		1440	1127.86	312.14		
3	2019-20	BAIF -Seed Bank for indigenous seed conservation, production, marketing and sale (PO ITDP Rajur)	50.75	50.75	0	1050	1050
4	2020-21		50	50	0.0		

5	2019-20	Bharat Rural Livelihoods foundation- Improving livelihood conditions by augmenting land and water resources, sustainable Agri practices, enhancing livestock productivity, capacity building of GPs for IFR/CFR and convergence of government	100	100	0	15000	15000
6	2020-21		100	100	0.00		
		Sub Total	**4180.750**	**3461.5199**	**719.2301**	**31050**	**35896**
		Grand Total	**11132.41**	**8767.3157**	**2365.09427**	**55480**	**62830**

सन २०२४-२५ करिता केंद्र शासनाकडून Article २७५(१) अंतर्गत Project Apprisal Committee कडून खालीलप्रमाणे योजना मंजूर करण्यात आलेल्या आहेत.

Sr. No.	Scheme	Amt (Lakh)	Target
1	Shabari Adi Paryatan Scheme	1375.00	250 Home Stays (25 Villages)
2	Organizing FPOs for processing distribution, branding and retailing	1000.00	15 FPOs
	Total	**2375.00**	

राज्य शासनाकडून प्राप्त शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळामार्फत राबविण्यात येत असलेल्या योजनांची प्रगती खालींलप्रमाणे

Sr No	Project Name	Amount Received (₹ Lakhs)	Expenditure (₹ Lakhs)	Amount unspent (₹ Lakhs)	Beneficiary Target	Beneficiary Covered
1	Eklavya Kushal Skill Development Scheme	2197.7636	0.00	2197.7636	13800	650
2	Pilot Dairy Development Scheme Through JLGs	25381.07	6066.3344	19314.7356	28600	8270
3	Naturopathy	143.00	36.80	106.20	800	112
4	MSRTC-Drivers Training (Shahada) Programme	534.00	361.53	172.47	100	-
5	Mahua - Manav Vikas	336.36	336.36	0.00	4500	4500
6	Amchur - Manav Vikas	544.50	544.50	0.00	3000	3000
	Total	**29136.6936**	**7345.5244**	**21791.1692**	**50800**	**7527**

Naturopathy योजनेअंतर्गत राष्ट्रीय प्राकृतिक चिकित्सा संस्थान पूणे यांचे मार्फत Treatment Assistant Training Course (TATC) हा १ वर्ष प्रशिक्षण कार्यक्रम नॅचरोपॅथी सेंटर गोहे बु. ता.आंबेगाव जि.पूणे येथे घेण्यांत येते. माहे डिसेंबर, २०२४ पर्यंत ११२ प्रशिक्षणार्थींना प्रशिक्षण देण्यांत आलेले आहे. उर्वरित प्रशिक्षणांचे नियोजन सुरु आहे.

MSRTC-Drivers Training Programme या योजने अंतर्गत विभाग नियंत्रक , म.रा.प.धुळे यांचे मार्फत शहादा येथे पशिक्षण केंद्र अद्यावत करण्याचे काम सुरु आहे. प्रशिक्षण केंद्र अद्यावत झाल्यांनत प्रशिक्षणाची कार्यवाही सुरु करण्यांत येणार आहे.

उपरोक्तप्रमाणे अंमलबजावणी अहवाल सभेस व्यवस्थापकीय संचालक यांनी सादर केला आहे.

सदर विषयावर सविस्तर चर्चा होऊन बहुमताने खालीलप्रमाणे ठराव संमत करण्यांत आला आहे.

ठराव क्र.५ :- शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळामार्फत राबविण्यांत येणाऱ्या केंद्र व राज्य शासन पुरस्कृत विविध योजनांच्या प्रगती उपरोक्त प्रमाणे सर्वानुमते मान्य करण्यांत येत आहे.

सुचक :- मा. व्यवस्थापकीय संचालक, शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळ मर्या., नाशिक
अनुमोदक :- मा.रविंद्र जाधव, उपसचिव, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई

विषय क्र.६ :- लाभांश (Dividend) चे धोरण निश्चित करणे बाबत.

शबरी महामंडळाचे कामकाज कंपनी कायदा १९५६ व २०१३ नुसार करण्यांत येते. वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे शासन निर्णय क्रमांक-शासाउ १०.१०/प्र.क्र.२२/सा.उ. मंत्रालय, मुंबई ३२ दिनांक-२१/०६/२०१० व शासन निर्णय क्रमांक-शासाउ १०.११/प्र.क्र.५७/सा.उ. मंत्रालय, मुंबई ३२ दिनांक-२२/०२/२०१२ राज्यातील सार्वजनिक उपक्रमांनी त्याचे लेखे अंतिम झाल्यानंतर नफयात आल्यास जाहिर करावयाच्या किमान लाभांशाचा (Dividend) दर निश्चित करणे बाबत धोरण ठरविण्यांत आलेले आहे.

दिनांक-२२/०२/२०१२ रोजीचे शासन निर्णयानुसार नफयातील प्रत्येक उपक्रमाने जाहिर करावयाचा किमान लाभांश हा उपक्रमाला संबंधित आर्थिक वर्षामध्ये प्राप्त झालेल्या नफयाच्या किमान ५% इतका जाहिर करणे अथवा त्यापेक्षा अधिक उचित अशा दराने लाभांश जाहिर करणे अपेक्षित आहे, असे नमुद आहे.

त्याअनुषंगाने शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळात सन २०२४-२५ पासून झालेल्या नफयावर शासनाने निश्चित केलेल्या दराने व कंपनी कायदयानुसार लागू असलेल्या दराने लाभांश जाहिर करण्याबाबत मा.संचालक मंडळाचे मान्यतेस सादर.

सदर विषयावर सविस्तर चर्चा होऊन बहुमताने खालीलप्रमाणे ठराव संमत करण्यांत आला आहे.

ठराव क्र.६ :- दिनांक-२२/०२/२०१२ रोजीचे शासन निर्णयानुसार शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळात सन २०२४-२५ पासून झालेल्या निव्वळ नफयावर शासनाने निश्चित केलेल्या ५ % दराने किंवा कंपनी कायदयानुसार लागू असलेल्या दराने जाहिर करण्याबाबत सर्वानुमते मान्यता देण्यांत येत आहे. व सदर बाबतीत पुढील कार्यवाही करण्याचे सर्व अधिकार मा.व्यवस्थापकीय संचालक यांना प्रदान करण्यांत येत आहे.

सुचक :- मा. व्यवस्थापकीय संचालक, शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळ मर्या., नाशिक

अनुमोदक :- मा.रविंद्र जाधव, उपसचिव, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई

विषय क्र.७ :- व्यावसायिक सामाजिक जबाबदारी (Corporate Social Responsibility) चे धोरण निश्चित करणेबाबत.

शबरी महामंडळाचे कामकाज कंपनी कायदा १९५६ व २०१३ नुसार करण्यांत येते. Ministry of Corporate Affairs, Government of india चे General Circular No.१४/२०२१ दिनांक २५/०८/२०२१ नुसार शबरी महामंडळाला व्यावसायिक सामाजिक जबाबदारी (Corporate Social Responsibility) समिती (CSR Committee) स्थापन करणे आवश्यक आहे. त्यासाठी खालीलप्रमाणे समिती प्रस्तावित करण्यांत येत आहे.

अ.क्र.	पदनाम	संचालकांचे नाव
१.	अध्यक्ष	मा.आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक
२.	संचालक	मा.उपसचिव, आदिवासी विकास विभाग, मुबंई
३.	संचालक	मा.व्यवस्थापकीय संचालक
४.	कंपनी सचिव	कंपनी संचिव

सदर समितीमध्ये महामंडळाच्या संचालक मंडळातील संचालकांना घेणे आवश्यक आहे. सदरची समिती स्थापन झाल्यानंतर महामंडळाचे कंपनी सचिव यांच्या कायदेशीर सल्ल्याने व्यावसायिक सामाजिक जबाबदारी (CSR) चे धोरण, व्याप्ती, बंधन, CSR चे दर, खर्च करावयाच्या बाबी, नियंत्रण व व्यवस्थापन इ. बाबी ठरवाव्या लागतील. तथा आगामी संचालक मंडळाच्या सभेत याचा अहवाल सादर करण्यांत येईल. करीता मा.संचालक मंडळाच्या मान्यतेस सादर.

उपरोक्तप्रमाणे विषय सभेस मा.व्यवस्थापकीय संचालक यांनी सादर केला आहे.

सदर विषयावर सविस्तर चर्चा होऊन बहुमताने खालीलप्रमाणे ठराव संमत करण्यांत आला आहे.

ठराव क्र.७ :- शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळाचे व्यावसायिक सामाजिक जबाबदारी (Corporate Social Responsibility) खालीलप्रमाणे समिती (CSR Committee) स्थापन करण्यांस सर्वानुमते मान्यता देण्यांत येत आहे.

अ.क्र.	पदनाम	संचालकांचे नाव
१.	अध्यक्ष	मा.आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक
२.	संचालक	मा.उपसचिव, आदिवासी विकास विभाग, मुंबई
३.	संचालक	मा.व्यवस्थापकीय संचालक
४.	कंपनी सचिव	कंपनी संचिव

तसेच सदर समितीने व्यावसायिक सामाजिक जबाबदारी (Corporate Social Responsibility) चा अहवाल आगामी संचालक मंडळाच्या सभेत सादर करण्यांत यावा.

सुचक :- मा. व्यवस्थापकीय संचालक, शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळ मर्या., नाशिक
अनुमोदक :- मा.रविंद्र जाधव, उपसचिव, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई

विषय क्र.८ :- राज्य शासनाकडून प्राप्त भाग भांडवलाचे बाब बदलणे बाबत.

शासन निर्णय क्र.आविम-२००४/प्र.क्र.१५/ का.३ दि.२४ ऑगस्ट, २००४ नुसार शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळाचे अधिकृत भाग भांडवल रु.१०० कोटी वरुन रु.२०० कोटी इतके करण्यास मंजुरी देण्यात आलेली आहे.

यापैकी ५१% भाग भांडवल वर्गणी राज्य शासनाची राहिल तर ४९% भाग भांडवल केंद्र शासनाकडून उभारावयाचे आहे.

त्याअनुषंगाने शबरी महामंडळास वेळोवेळी प्राप्त झालेल्या भागभांडवलाचा निधी अखर्चित आहे. त्याचा तपशिल खालीलप्रमाणे-

अ. क्र.	वर्ष	मंजुर आदेशातील भागभांडवल रक्कम खर्च करावयाच्या बाबी	शिल्लक रक्कम रु. (लक्ष)
१	२००६-०७	कार्यालयासाठी जमीन / इमारत खरेदी	२५.५९
२	२०१८-१९	कार्यालयीन वापरासाठी / कर्ज वसुलीसाठी (वाहन खरेदी करीता)	१००.००
		एकुण रक्कम रु.	**१२५.५९**

शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळास प्राप्त भागभांडवलाचे बाब बदलणे बाबत /पुर्नरचना करणेबाबत नियोजन असुन तपशिल खालीलप्रमाणे-

अ.क्र.	नविन बाब	रक्कम (लक्ष)
१	संगणक / लॅपटॉप / कॅमेरा /स्टॅण्डी व इतर इलेक्ट्रॉनिक वस्तु इ.	१०,५९,०००/-
२	ई-कॉमर्स पोर्टल / शबरी नॅचरल्स प्रोडक्ट चे ब्रॅडिंग आणि मार्केटिंग / जाहिराती / Google/ Facebook इ. प्रचार प्रसिद्धी / Constructions of Kiosks व इतर अनुषंगिक बाबी.	५०,००,०००/-
३	प्रदर्शन खर्च (Exhibition)	१०,००,०००/-
४	Publicity Branding, Brand Promotion च्या दृष्टीने देशातील व राज्यातील मान्यवरांना Shabari Naturals चे Gift Hamper देणे.	२०,००,०००/-
५	FPC Formation and Working Capital / सल्लागार फी / ट्रेनिंग	२५,००,०००/-
६	Labels Rota Printing करीता Cylinders चा खर्च व अनुषंगिक बाबी.	१०,००,०००/-
एकूण		१,२५,५९,०००/-

करीता उपरोक्त नमुद केल्यानुसार राज्य शासनाकडून प्राप्त भाग भांडवलाचे बाब बदलणे करीता मान्यतेस्तव सादर.

उपरोक्तप्रमाणे विषय सभेच्या मान्यतेस्तव मा.व्यवस्थापकीय संचालक यांनी सादर केला आहे.

सदर विषयावर सविस्तर चर्चा होऊन बहुमताने खालीलप्रमाणे ठराव संमत करण्यांत येत आहे.

ठराव क्र.८ :- शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळास सन २००६-०७ व २०१८-१९ या आर्थिक वर्षात प्राप्त भागभांडवलाचे बाब बदलणे बाबत /पुर्नरचना करणेबाबत खालीलप्रमाणे सर्वानुमते मान्यता देण्यांत येत आहे.

अ.क्र.	नविन बाब	रक्कम (लक्ष)
१	संगणक / लॅपटॉप / कॅमेरा /स्टॅण्डी व इतर इलेक्ट्रॉनिक वस्तु इ.	१०,५९,०००/-
२	ई-कॉमर्स पोर्टल / शबरी नॅचरल्स प्रोडक्ट चे ब्रॅडिंग आणि मार्केटिंग / जाहिराती / Google/ Facebook इ. प्रचार प्रसिद्धी / Documentary Film / Constructions of Kiosks, कॉफी टेबल बुक व इतर अनुषंगिक बाबी.	५०,००,०००/-
३	प्रदर्शन खर्च (Exhibition)	१०,००,०००/-
४	Publicity Branding, Brand Promotion च्या दृष्टीने देशातील व राज्यातील मान्यवरांना Shabari Naturals चे Gift Hamper देणे.	२०,००,०००/-
५	FPC Formation and Working Capital / सल्लागार फी / ट्रेनिंग	२५,००,०००/-
६	Labels Rota Printing करीता Cylinders चा खर्च व अनुषंगिक बाबी.	१०,००,०००/-
एकूण		१,२५,५९,०००/-

उपरोक्त बाबीमध्ये एखाद्या बाब अंतर्गत निधीची बचत झाल्यास ती बचत याअंतर्गत इतर बाबीखाली वर्ग करुन खर्च करण्यांस मा.व्यवस्थापकीय संचालक यांना अधिकार प्रदान करण्यांत येत आहेत. सदरचा भागभांडवल बाब बदलचा प्रस्ताव शासनास सादर करण्यांस व बाब बदलाच्या बाबीस सर्वानुमते मान्यता देण्यांत येत आहे.

सुचक :- मा.श्रीमती नयना गुंडे, आयुक्त, आदिवासी विकास, महाराष्ट्र राज्य, नाशिक
अनुमोदक :- मा.रविंद्र जाधव, उपसचिव, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई

विषय क्र.९ :- GST चे संपुर्ण कामकाजासाठी सनदी लेखापाल यांची नियुक्तीबाबत.

GST कायदा हा माहे जुलै, २०१७ पासुन लागु झाला आहे. त्यानुसार GST / GST TDS रिटर्न दाखल करणे गरजेचे आहे. याकरीता GST संबंधीचे संपुर्ण कामकाज व मार्गदर्शन करणेकरीता सनदी लेखापाल यांची नियुक्ती होणे आवश्यक आहे. सदरचे कामकाज मुख्य कार्यालय व १२ शाखा कार्यालयांकरीता करावयाचे आहे.

करीता GST संबंधीचे कामकाज व GST बाबत विवरणपत्रके निर्धारीत वेळेत भरणा करणेकामी शासनाचे निर्देश असल्याने GST चे कामकाजासाठी स्थानिक सनदी लेखापाल यांचेकडून विहीत कार्यपदधतीचा अवलंब करुन सनदी लेखापाल यांची नियुक्ती करणेबाबत मंजुरीस्तव सादर. सदरचा खर्च व्यवस्थापकीय अनुदानातून करण्यांत येईल.

उपरोक्तप्रमाणे विषय सभेस मा.व्यवस्थापकीय संचालक यांनी सादर केला आहे.

सदर विषयावर सविस्तर चर्चा होऊन बहुमताने खालीलप्रमाणे ठराव संमत करण्यांत आला आहे.

ठराव क्र.९ :- GST संबंधीचे कामकाज व GST बाबत विवरणपत्रके निर्धारीत वेळेत भरणा करणेकामी शासनाचे निर्देश असल्याने GST चे कामकाजासाठी स्थानिक सनदी लेखापाल यांचेकडून दरपत्रके मागवून विहीत कार्यपदधतीचा अवलंब करुन सनदी लेखापाल यांची नियुक्ती करण्यांस सर्वानुमते मान्यता देण्यांत येत आहे. व सदर बाबतीत पुढील कार्यवाही करण्याचे सर्व अधिकार मा.व्यवस्थापकीय संचालक यांना प्रदान करण्यांत येत आहे.

सुचक :- मा. व्यवस्थापकीय संचालक, शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळ मर्या., नाशिक
अनुमोदक :- मा.रविंद्र जाधव, उपसचिव, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई

विषय क्र.१०:- शासन नियमांतील तरतुदींनुसार महामंडळाचे सेवानिवृत्त अधिकारी / कर्मचारी यांची मानधन तत्वावर नियुक्ती करणेबाबत.

सामान्य प्रशासन विभागाकडील शासन निर्णय क्रमांक संकीर्ण-२७१५/प्र.क्र.१००/१३ दिनांक १७.१२.२०१६ मध्ये अ) निवडप्रक्रिया व नियुक्ती तसेच अन्य बाबत शासकीय / निमशासकीय सेवानिवृत्त अधिकाऱ्यांच्या सेवा करार पद्धतीने विवक्षित कामासाठी घेणेबाबतच्या तरतुदी विशद करण्यांत आलेल्या असून प्रस्तुत

शासन निर्णयातील अटी व शर्तीनुसार सेवा उपलब्ध करु न घेणे व मासिक परिश्रमिक रक्कम परिगणित करण्यांत आलेली आहे.

त्याअनुषंगाने शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळ मर्या. नाशिक व महाराष्ट्र राज्य सहकारी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळ मर्या., नाशिकच्या आस्थापनेवरुन सेवानिवृत्त झालेल्या अधिकारी / कर्मचारी यांच्या सेवा मानधन तत्वावर सामान्य प्रशासन विभागाकडील शासन निर्णय क्रमांक संकीर्ण-२७१५/प्र.क्र.१००/१३ दिनांक १७.१२.२०१६ मधील विहित अटी व शर्तींनुसार उपलब्ध करु न घेण्यास मान्यतेस्तव सादर.

सदरील विषय मा.संचालक मंडळ सभेच्या मान्यतेसाठी मा.व्यवस्थापकीय संचालक यांनी सादर केला आहे.

सदर विषयावर सविस्तर चर्चा होऊन बहुमताने खालीलप्रमाणे ठराव संमत करण्यांत आला आहे.

ठराव क्र.१० :- शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळ मर्या. नाशिक व महाराष्ट्र राज्य सहकारी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळ मर्या., नाशिकच्या आस्थापनेवरुन सेवानिवृत्त झालेल्या अधिकारी / कर्मचारी यांच्या सेवा मानधन तत्वादर सामान्य प्रशासन विभागाकडील शासन निर्णय क्रमांक संकीर्ण-२७१५/प्र.क्र.१००/१३ दिनांक १७.१२.२०१६ मधील विहित अटी व शर्तींनुसार उपलब्ध करुन घेण्यास सर्वानुमते मान्यता देण्यांत येत आहे. व सदर बाबतीत पुढील कार्यवाही करण्याचे सर्व अधिकार मा.व्यवस्थापकीय संचालक यांना प्रदान करण्यांत येत आहे.

सुचक :- मा. व्यवस्थापकीय संचालक, शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळ मर्या., नाशिक
अनुमोदक :- मा.रविंद्र जाधव, उपसचिव, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई

विषय क्र.११:- शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळाचे आस्थापनेवरील दिनांक ०१.०१.२०१६ ते दिनांक ३०.०६.२०२१ या कालावधीत नियमित सवेतील व सेवेतून निवृत्त झालेल्या कर्मचाऱ्यांना ७ वे वेतन आयोगानुसार दि.०१.०१.२०१६ पासुन सुधारीत वेतनश्रेणी लागु करणे बाबत.

विषयांकित प्रकरणी, दिनांक ०१.०१.२०१९, दिनांक ३०.०१.२०१९ व दिनांक २०.०२.२०१९ चे शासन निर्णय अधिसुचना व परिपत्रकानुसार महाराष्ट्र नागरी सेवा (सुधारीत वेतन) नियम, २०१९ अन्वये राज्य शासकीय कर्मचाऱ्यांना दिनांक ०१ जानेवारी, २०१६ पासुन सातव्या वेतन आयोगाच्या शिफारशी तथा सुधारीत वेतन संरचना (वेतन मॅट्रीक्स लागु करण्यांत आलेली असुन दि.०४.०८.२०२१ च्या शासन निर्णयान्वये सार्वजनिक उपक्रमातील कर्मचाऱ्यांना सातव्या वेतन आयोगाच्या शिफारशी दिनांक ०१ जुलै, २०२१ पासुन लागु करण्याचा निर्णय शासनाने घेतलेला आहे.

सार्वजनिक उपक्रमात समाविष्ट असलेल्या दि.०४.०८.२०२१ चे शासन निर्णयासोबत जोडलेल्या परिशिष्ट-अ मधील क्रमांक २४ वरील शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळ मर्या., नाशिकचे नियमित

सेवेतील अधिकारी / कर्मचाऱ्यांना दिनांक ०१ जुलै, २०२१ पासुन सातव्या वेतन आयोगाच्या शिफारशी लागु केलेल्या आहेत. त्यानुसार शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळाचे आस्थापनेवरील नियमित सेवेतील अधिकारी / कर्मचारी यांना शासन निर्णय दिनांक १९.०१.२०२२ अन्वये दिनांक ०१ जुलै, २०२१ पासुन सातव्या वेतन आयोगाच्या शिफारशी लागु करण्यांत आलेल्या आहेत.

दिनांक ०१.०१.२०१६ ते दि.३०.०६.२०२१ या कालावधीत शबरी महामंडळाचे आस्थापनेवरुन नियतवयोमानानुसार सेवानिवृत्त झालेल्या कर्मचाऱ्यांना या लाभापासुन वंचित राहावे लागलेले आहे. नियमित सेवेत असलेल्या कर्मचाऱ्यांना या कालावधीतील फरकाची रक्कम देता आलेली नाही. त्यामुळे अधिकारी / कर्मचारी हे सातव्या वेतन आयोगाच्या सुधारीत वेतनश्रेणी पासुन वंचित राहीलेले आहेत.

राज्य शासनाने वेतन सुधारणा समितीच्या स्विकृत केलेल्या शिफारशीनुसार व महाराष्ट्र शासनाने स्थापन केलेल्या राज्य सुधारीत वेतन सुधारणा समिती-२०१७ यांनी केलेल्या शिफारशीनुसार दि.०१/०१/२०१६ रोजी व सेवानिवृत्त झालेले कर्मचारी हे सातव्या वेतन आयोगानुसार सुधारीत वेतनश्रेणीचा लाभ घेण्यांस पात्र आहेत.

दिनांक ०१.०१.२०१६ रोजी व नंतर एकूण १९ कर्मचारी यांना सातव्या वेतन आयोगाप्रमाणे सुधारीत वेतनश्रेणीचा लाभ घेण्यास पात्र असुन त्यासाठी अंदाजे एकूण रुपये ९९.०० लक्ष (अक्षरी नव्व्यान्नव लक्ष मात्र) इतका खर्च अपेक्षित आहे.

उक्त प्रस्तावामध्ये नमुद केलेनुसार दिनांक ०१.०१.२०१६ ते दिनांक ३०.०६.२०२१ पर्यंत सातव्या वेतन आयोगाच्या शिफारशीनुसार सुधारीत वेतनश्रेणी शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळाचे एकूण १९ अधिकारी / कर्मचारी (नियमित व सेवानिवृत्त) यांना लागु करणेकामी सदर विषय मा.संचालक मंडळ सभेच्या मान्यतेस सादर.

सदरील विषय सभेच्या मान्यतेस्तव मा.व्यवस्थापकीय संचालक यांनी सादर केलेला आहे.

सदर विषयावर सविस्तर चर्चा होऊन बहुमताने खालीलप्रमाणे ठराव संमत करण्यांत आला आहे.

ठराव क्र.११ :- दिनांक ०१.०१.२०१६ ते दिनांक ३०.०६.२०२१ पर्यंत सातव्या वेतन आयोगाच्या शिफारशीनुसार सुधारीत वेतनश्रेणी शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळाचे एकूण १९ अधिकारी / कर्मचारी (नियमित व सेवानिवृत्त) यांना लागु करणेकामी शासनास प्रस्ताव सादर करण्यांस सर्वानुमते मान्यता देण्यांत येत आहे. व सदर बाबतीत पुढील कार्यवाही करण्याचे सर्व अधिकार मा.व्यवस्थापकीय संचालक यांना प्रदान करण्यांत येत आहे.

सुचक :- मा. आयुक्त, आदिवासी विकास, महाराष्ट्र राज्य, नाशिक
अनुमोदक :- मा.रविंद्र जाधव, उपसचिव, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई

विषय क्र.१२ :- दिनांक ०१/०७/२०२४ ते ३१/१२/२०२४ या कालावधीत महामंडळाने केलेल्या गुंतवणुक / फेर गुंतवणुकीचा अहवाल सादर करणेबाबत.

दिनांक २८/०६/२००६ रोजी संपन्न झालेल्या संचालक मंडळाच्या सभेतील ठराव क्र.५ नुसार महामंडळाकडुन करण्यात येणा-या गुंतवणुकीचे अधिकार व्यवस्थापकीय संचालक यांना प्रदान करण्यात आलेले आहेत.

दिनांक ०१/०९/२०२३ ते दिनांक ३०/०६/२०२४ अखेरपर्यंतच्या गुंतवणुकीच्या कार्यवाहीस दिनांक २३/०७/२०२४ रोजी संपन्न झालेल्या संचालक मंडळाच्या सभेकडुन ठराव क्र. १४ अन्वये मान्यता देण्यात आलेली आहे.

दिनांक ०१/०७/२०२४ ते दिनांक ३१/१२/२०२४ या कालावधीतील शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळ मर्या., नाशिक कार्यालयाने राष्ट्रियकृत बँकेत केलेल्या मुदत ठेव गुंतवणुक / फेरगुंतवणुकीचा सविस्तर तपशिल खालील प्रमाणे आहे.

अ. क्र.	राष्ट्रीयकृत बँकेचे नाव	गुंतवणुक दिनांक	मुदत	व्याजदर	रक्कम रुपये लक्ष
अ)	**बँक ऑफ महाराष्ट्र, शाखा कॅनडा कॉर्नर, नाशिक खाते क्र. २००४६६१५९५६ येथुन करण्यात आलेल्या मुदतठेव गुंतवणुका**				
१	बँक ऑफ बडोदा, शाखा आर.के., नाशिक	०५/०७/२०२४	१ वर्ष	६.८५%	२,०२,२१,९४६/-
२	युनियन बँक ऑफ इंडिया, शाखा नाशिक सिटी, नाशिक	१८/०७/२०२४	१ वर्ष	७.७३%	१७,८३,७२,०९४/-
३	युनियन बँक ऑफ इंडिया, शाखा नाशिक सिटी, नाशिक	१९/०७/२०२४	१ वर्ष	७.७५%	११,५२,०५,८५८/-
४	बँक ऑफ बडोदा, शाखा आर.के., नाशिक	३१/०७/२०२४	१ वर्ष	६.८५%	२,३१,२६,४०३/-
५	पंजाब नॅशनल बँक, शाखा शरणपुर रोड, नाशिक	०२/०८/२०२४	३० दिवस	७.००%	१८,७३,६५,४८६/-
६	बँक ऑफ बडोदा, शाखा आर.के., नाशिक	०७/०८/२०२४	१ वर्ष	६.८५%	२,४१,३८,२९५/-
७	कॅनरा बँक, गंगापुर रोड, नाशिक	०९/०८/२०२४	१ वर्ष	७.६५%	४,८४,१९,१०२/-
८	कॅनरा बँक, गंगापुर रोड, नाशिक	१४/०८/२०२४	१ वर्ष	६.८५%	१,२६,४७,६८७/-
९	इंडियन बँक, शाखा नाशिक सिटी, नाशिक	०२/०९/२०२४	३० दिवस	६.६०%	१८,८४,४३,४७९/-
१०	इंडियन बँक, शाखा नाशिक सिटी, नाशिक	१३/११/२०२४	१ वर्ष	७.५८%	६,१६,८२,२९८/-
ब)	**बँक ऑफ महाराष्ट्र, शाखा कॅनडा कॉर्नर, नाशिक खाते क्र. ६०३४४९०९१९८ येथुन करण्यात आलेल्या मुदतठेव गुंतवणुका**				
१०	युनियन बँक ऑफ इंडिया, शाखा नाशिक सिटी, नाशिक	०५/०८/२०२४	१ वर्ष	७.७१%	११,१८,१८,६४४/-
११	पंजाब नॅशनल बँक, शाखा शरणपुर रोड, नाशिक	०५/०८/२०२४	९१ दिवस	६.५०%	४,१४,०८,३३७/-
१२	इंडियन बँक, शाखा नाशिक सिटी, नाशिक	१३/०८/२०२४	१८१ दिवस	७.४०%	८,१३,१४,८६४/-
१३	पंजाब नॅशनल बँक, शाखा शरणपुर रोड, नाशिक	२१/०८/२०२४	९१ दिवस	७.३७%	१४,४२,८७,५७५/-
१४	येस बँक, नाशिक रोड, नाशिक	२७/०८/२०२४	१ वर्ष	७.८५%	२२,८२,६५,१७४/-
१५	पंजाब नॅशनल बँक, शाखा शरणपुर रोड, नाशिक	०३/१०/२०२४	४५ दिवस	७.००%	१३,९४,६५,७२०/-

१६	पंजाब नॅशनल बँक, शाखा शरणपुर रोड, नाशिक	२२/१०/२०२४	४० दिवस	७.००%	११,००,००,०००/-
१७	कॅनरा बँक, गंगापुर रोड, नाशिक	०५/११/२०२४	९१ दिवस	६.८०%	४,२०,७९,३७९/-
१८	इंडियन बँक, शाखा नाशिक सिटी, नाशिक	०५/११/२०२४	१ वर्ष	७.१०%	२,४२,६७,०८५/-
१९	पंजाब नॅशनल बँक, शाखा शरणपुर रोड, नाशिक	१९/११/२०२४	४५ दिवस	७.००%	१४,०६,६९,३२८/-
२०	पंजाब नॅशनल बँक, शाखा शरणपुर रोड, नाशिक	२१/११/२०२४	३० दिवस	७.००%	१३,६९,३८,९९०/-
२१	पंजाब नॅशनल बँक, शाखा शरणपुर रोड, नाशिक	०२/१२/२०२४	४५ दिवस	७.००%	११,०८,४३,८३६/-
	पंजाब नॅशनल बँक, शाखा शरणपुर रोड, नाशिक	२३/१२/२०२४	३० दिवस	७.३५%	१३,७७,२६,८५८/-
क)	**युनियन बँक ऑफ इंडिया, शाखा नाशिक सिटी, नाशिक खाते क्र. ३२३८०२०११०१५४५७ येथुन करण्यात आलेल्या मुदतठेव गुंतवणुका**	गुंतवणुक दिनांक	मुदत	व्याजदर	रक्कम रुपये लक्ष
२२	इंडियन बँक, शाखा नाशिक सिटी, नाशिक	०८/०७/२०२४	३० दिवस	६.७५%	४५,८९,३०,४७६/-
२३	पंजाब नॅशनल बँक, शाखा शरणपुर रोड, नाशिक	०७/०८/२०२४	३० दिवस	७.००%	४६,१४,७६,५९७/-
२४	येस बँक, नाशिक रोड, नाशिक	२९/०८/२०२४	९१ दिवस	७.३१%	१११,१२,६९,३२२/-
२५	पंजाब नॅशनल बँक, शाखा शरणपुर रोड, नाशिक	०६/०९/२०२४	३० दिवस	७.२१%	४६,४१,३१,६६८/-
२६	बँक ऑफ बडोदा, शाखा आर.के., नाशिक	२२/१०/२०२४	४० दिवस	४.५०%	२,४०,००,०००/-
२७	पंजाब नॅशनल बँक, शाखा शरणपुर रोड, नाशिक	२८/११/२०२४	६० दिवस	७.३५%	१००,०१,००,०००/-
२८	बँक ऑफ बडोदा, शाखा आर.के., नाशिक	०२/१२/२०२४	४५ दिवस	४.५०%	२,४१,१८,०३३/-
ड)	**बँक ऑफ बडोदा, शाखा आर.के., नाशिक खाते क्र. ९७५८०१०००४०९४२ येथुन करण्यात आलेल्या मुदतठेव गुंतवणुका**	गुंतवणुक दिनांक	मुदत	व्याजदर	रक्कम रुपये लक्ष
२९	बँक ऑफ बडोदा, शाखा आर.के., नाशिक	२२/०७/२०२४	१ वर्ष	६.८५%	२,००,००,०००/-
३०	बँक ऑफ बडोदा, शाखा आर.के., नाशिक	२२/०७/२०२४	६० दिवस	५.५०%	१४,८७,७९२/-
	बँक ऑफ बडोदा, शाखा आर.के., नाशिक खाते क्र. ९७६२०१०००१७६५८ येथुन करण्यात आलेल्या मुदतठेव गुंतवणुका	गुंतवणुक दिनांक	मुदत	व्याजदर	रक्कम रुपये लक्ष
३२	इंडियन बँक, शाखा नाशिक सिटी, नाशिक	०८/०७/२०२४	३० दिवस	६.७५%	३५,३९,९८,६३०/-
३३	पंजाब नॅशनल बँक, शाखा शरणपुर रोड, नाशिक	०७/०८/२०२४	३० दिवस	७.००%	३५,५९,६२,५९५/-
३४	बँक ऑफ बडोदा, शाखा आर.के., नाशिक	२२/१०/२०२४	४० दिवस	४.५०%	२,९८,००,०००/-
३५	बँक ऑफ बडोदा, शाखा आर.के., नाशिक	०२/१२/२०२४	३० दिवस	४.५०%	१,०१,००,०००/-
	बँक ऑफ बडोदा, शाखा नाशिक सिटी, नाशिक खाते क्र. ०४७३०१०००२४७५८ येथुन करण्यात आलेल्या मुदतठेव गुंतवणुका				
३६	पंजाब नॅशनल बँक, शाखा शरणपुर रोड, नाशिक	०६/०९/२०२४	३० दिवस	७.२१%	२८,८०,१०,५९९/-
३७	पंजाब नॅशनल बँक, शाखा शरणपुर रोड, नाशिक	०७/१०/२०२४	४५ दिवस	७.००%	२८,९७,१७,३५८/-
३८	इंडियन बँक, शाखा नाशिक सिटी, नाशिक	२२/१०/२०२४	४० दिवस	६.६०%	७,००,००,०००/-
३९	पंजाब नॅशनल बँक, शाखा शरणपुर रोड, नाशिक	२१/११/२०२४	३० दिवस	७.००%	२५,००,००,०००/-
४०	इंडियन बँक, शाखा नाशिक सिटी, नाशिक	०२/१२/२०२४	३० दिवस	६.६०%	५,०१,००,०००/-
४१	पंजाब नॅशनल बँक, शाखा शरणपुर रोड, नाशिक	२३/१२/२०२४	३० दिवस	७.३५%	२५,१४,३८,३५६/-

वरील प्रमाणे गुंतवणुक माहितीस्तव तथा मान्यतेस्वत सविनय सादर.

सदर विषयावर सविस्तर चर्चा होऊन बहुमताने खालीलप्रमाणे ठराव संमत करण्यांत आला आहे.

ठराव क्र.१२ :- शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळाच्या दिनांक ०१/०७/२०२४ ते ३१/१२/२०२४ या कालावधीत केलेल्या मुदत ठेव गुंतवणुक / फेर गुंतवणुकीच्या कार्यवाहीस मान्यता देण्यात येत आहे.

सुचक :- मा. व्यवस्थापकीय संचालक, शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळ मर्या., नाशिक
अनुमोदक :- मा. रविंद्र जाधव, उपसचिव, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई

विषय क्र.१३ :- संवैधानिक लेखापरीक्षकाचे सन २०२४-२५ साठी मा.महालेखापरीक्षकाने निश्चित केलेले लेखापरिक्षण शुल्क मान्य करणेबाबत.

काम्प्ट्रोलर अँड ऑडीटर जनरल नवी दिल्ली यांचे कडील पत्र क्र.CA.V/COY /MAHARASHTRA, SHABARI (१)/१०८५ दिनांक २१.०९.२०२४ अन्वये पटेल कलंत्री अँण्ड असोसिएट्स, सनदी लेखापाल, नाशिक (WR०४७७) यांची शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळाच्या आर्थिक वर्ष २०२४-२५ या वर्षाच्या लेख्यांचे लेखापरिक्षणाकरीता संवैधानिक लेखा परिक्षक (Statutory Auditor) म्हणून नियुक्ती करण्यांत आलेली आहे.

काम्प्ट्रोलर अँड ऑडीटर जनरल नवी दिल्ली यांचे कडील पत्र क्र. CA.V/COY /MAHARASHTRA, SHABARI (१)/१०८५ दिनांक २१.०९.२०२४ मधील ANNEXURE - II नुसार सन २०२४-२५ साठी लेखापरिक्षण शुल्क रक्कम रु.२,१५,७६३/- नमुद करण्यात आलेले आहेत. सदर रक्कम विचारात घेवून लेखापरीक्षण शुल्क खालीलप्रमाणे प्रस्तावित करण्यांत येत आहे.

रक्कम (रु.)

अ.क्र.	तपशिल	सन २०२४-२५
१	लेखापरीक्षण	२,१५,७६३/-
२	अधिक - १५% टॅक्स ऑडीटची रक्कम रु.	३२,३६४/-
३	**एकूण (१+२)**	**२,४८,१२७/-**
४	अधिक - ९% सी.जी.एस.टी. रक्कम रु.	२२,३३१/-
५	अधिक - ९% एस.जी.एस.टी. रक्कम रु.	२२,३३१/-
	एकूण रु. (३+४+५)	**२,९२,७८९/-**

जी.एस.टी. रक्कम व टॅक्स ऑडीटची रक्कम सध्याच्या प्रचलित दरानुसार नमुद केलेली आहे. सदरच्या दरामध्ये वेळोवेळी होणा-या बदलानुसार, त्या वेळीच्या प्रचलित दरानुसार जी.एस.टी. ची रक्कम व टॅक्स ऑडीटची रक्कम संवैधानिक लेखापरिक्षक यांना अदा करावी लागेल. तसेच सदरच्या रकमेतुन नियमानुसार आयकर कपात करण्यात येईल.

तसेच वरील प्रमाणे नमुद लेखा परिक्षण शुल्क व्यतिरिक्त संवैधानिक लेखापरिक्षक व त्यांचे सहाय्यकांचा प्रवास खर्च, स्थानिक प्रवास खर्च स्टेशनरी खर्च, निवास खर्च, चहापाणी व अल्पोपहार खर्च, भोजन खर्च इ. खर्च यापुर्वी प्रमाणेच महामंडळाकडून करण्यांत येईल. लेखापरीक्षकांचा स्थानिक प्रवास खर्च, स्टेशनरी खर्च, निवास खर्च, चहापाणी व अल्पोपहार खर्च इ. खर्च संवैधानिक लेखापरिक्षणासाठी करण्यांस संचालक मंडळाच्या मान्यतेस सादर.

उपरोक्त प्रमाणे सन २०२४-२५ साठी एकुण रु. २,९२,७८९/- (अक्षरी दोन लक्ष ब्याणव हजार सातशे एकोणनव्वद रुपये मात्र) चे लेखापरीक्षण शुल्क संचालक मंडळाच्या अवलोकनार्थ सादर.

ठराव क्र. १३ :- शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळाचे टॅक्स ऑडीट (Tax Audit) करण्यासाठी स्वतंत्रपणे सनदी लेखापालाची नेमणुक करण्यात आलेली नाही. आयकर कायदा,१९६१ नुसार Tax Audit करुन घेणे बंधनकारक असल्याने शबरी महामंडळाच्या स्थापनेपासुन संवैधानिक लेखापरिक्षकाकडुन Tax Audit करुन घेण्यात येते. त्यासाठी लेखापरीक्षण शुल्काच्या सरासरी १५% अदा करण्यात येते.

करीता काम्प्ट्रोलर अँड ऑडीटर जनरल, नवी दिल्ली यांनी नेमणुक केलेले पटेल कलंत्री अँण्ड असोसिएट्स, सनदी लेखापाल, नाशिक (WR०४७७) या संवैधानिक लेखापरिक्षकाच्या सन २०२४-२५ साठी रु. २,९२,७८९/- (अक्षरी दोन लक्ष ब्याणव हजार सातशे एकोणनव्वद रुपये मात्र) चे लेखापरीक्षण शुल्क व लेखापरीक्षकांचा स्थानिक प्रवास खर्च, स्टेशनरी खर्च, निवास खर्च, चहापाणी व अल्पोपहार खर्चास मंजुरी देण्यात येत आहे. व सदर बाबतीत पुढील कार्यवाही करण्याचे सर्व अधिकार मा.व्यवस्थापकीय संचालक यांना प्रदान करण्यांत येत आहे.

सुचक :- मा. व्यवस्थापकीय संचालक, शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळ मर्या., नाशिक
अनुमोदक :- मा. रविंद्र जाधव, उपसचिव, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई

विषय क्र.१४ :- शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळामार्फत राज्य शासन पुरस्कृत कर्ज योजना व Shabari Naturals यासाठी उघडण्यात आलेल्या खात्यांबाबत.

शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळाने राज्य शासनाच्या स्वयंरोजगाराच्या कर्ज योजना राबविणेकामी बँक ऑफ बडोदा, शाखा - नाशिक सिटी, नाशिक येथे शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळ मर्यादीत, नाशिक या नावाने नवीन बचत खाते उघडण्यात आलेले आहे.

बँकेचे नाव :- बँक ऑफ बडोदा, शाखा - आर. के. नाशिक

सेव्हिंग खाते क्र. 04730100024758

IFSC Code - BARB0NASIKC

तसेच शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळाने Shabari Naturals अंतर्गत येणाऱ्या कामकाजासाठी स्टेट बँक ऑफ इंडिया, शाखा - जुना आग्रा रोड, नाशिक येथे शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळ मर्यादीत, नाशिक या नावाने नवीन बचत खाते उघडण्यात आलेले आहे.

बँकेचे नाव :- स्टेट बँक ऑफ इंडिया, शाखा - जुना आग्रा रोड, नाशिक

सेव्हिंग खाते क्र.43525500780

IFSC Code - SBIN0001469

उपरोक्त प्रमाणे शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळ, नाशिक यांचे उघडण्यात आलेले आहे. करीता मान्यतेस्तव सादर.

ठराव क्र. १४ :- शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळाने बँक ऑफ बडोदा, शाखा - आर. के. नाशिक येथे उघडण्यात आलेले खाते क्र. ०४७३०१०००२४७५८ व स्टेट बँक ऑफ इंडिया, शाखा - जुना आग्रा रोड, नाशिक येथे उघडण्यात आलेले खाते क्र. ४३५२५५००७८० यास मंजुरी देण्यात येत आहे. व सदर बाबतीत पुढील कार्यवाही करण्याचे सर्व अधिकार मा.व्यवस्थापकीय संचालक यांना प्रदान करण्यांत येत आहे.

सुचक :- मा. व्यवस्थापकीय संचालक, शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळ मर्या., नाशिक
अनुमोदक :- मा. रविंद्र जाधव, उपसचिव, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई

विषय क्र १५ :- "Shabari Natural ब्रँडच्या प्रगतीबाबत आढावा...

शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळामार्फत केंद्र शासन तसेच राज्य शासन यांचे निधीतून विविध उपजीविका वृद्धीच्या योजना राबविण्यात येत आहेत. राज्यातील आदिवासी बहुल भागातील आदिवासींचे शेतकरी उत्पादन कंपनी (FPC), आदिवासींचे सह. संस्था, ग्राम संघ/प्रभाग संघ, ग्राम सभा इत्यादी यांना विविध मूल्य साखळी आधारित प्रकल्प उभारण्यासाठी अर्थ सहाय्य करण्यात येते. PM JVM व PM JANMAN योजनेंतर्गत आदिवासींच्या वन धन केंद्र तयार करून वनौपज आधारित विविध उत्पादने तयार करून त्यांची विक्री करण्यात येत आहे. या साठी वेळोवेळी प्रशिक्षणे, उत्पादनांचे चांगले पॅकेजिंग, ब्रँडिंग, विपणन करण्यासाठी मदत करण्यात येत आहे.

आदिवासींच्या उत्पादनाला चांगला भाव मिळणेसाठी शबरी महामंडळाकडून विशेष प्रयत्न करून "शबरी नॅचरल्स" नावाने ब्रँड तयार करण्यात आलेला आहे. आदिवासी FPOs, समूह, वन धन केंद्र यांनी तयार केलेले विविध उत्पादने, पदार्थ हे सदर ब्रँड अंतर्गत विक्री करून त्यांना योग्य बाजारभाव मिळवून देणे हे महत्वाचे उद्दिष्ट आहे. आदिवासी बांधवांनी तयार केलेल्या उत्पादनांची राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय पातळीवर विक्री करण्याचा शबरी महामंडळाचा मानस आहे.

शबरी नॅचरल्स हा उपक्रम आदिवासी बांधवांच्या कौशल्याला प्रोत्साहन देत नैसर्गिक संसाधनांवर आधारित दर्जेदार उत्पादने तयार करतो. जसे मोहाच्या फुलांपासून मोगी भोग, तेल, साबण, सिरप, तसेच नागलीचे कुकीज, लाडू, मध व बांबूपासून तयार हस्तकला वस्तू. या उत्पादनांच्या माध्यमातून आदिवासींच्या कलेला जागतिक स्तरावर पोहोचवून त्यांचे आर्थिक सक्षमीकरण व पारंपरिक ज्ञानाचे संवर्धन साधले जाते, ज्यामुळे ग्रामीण अर्थव्यवस्थेला नवा आयाम मिळतो.

शबरी नॅचरल्स अंतर्गत खालील उत्पादनांचा समावेश करण्यात आलेला आहे.

अ.क्र.	FPO/वनधन केंद्र	उत्पादनाचे नांव
१	वनधन केंद्र बारीपाडा, ता. साक्री, जि. धुळे	महुआ ऑइल, साबण, मॉईश्चराझर, महूआ मनुका
२	कन्हैयलाल शेतकरी उत्पादक कंपनी, आमळी, ता.साक्री, जि.धुळे	रागी/नाचणी कुकीज
३	वेणुशिल्पी को-ऑप, दुनी, मेळघाट जि. अमरावती	बांबू बास्केट, बांबू लाइट
४	बांबू कॉसमॉस शेतकरी उत्पादक कंपनी, सुरगाणा	बांबू कॉसमॉस बास्केट, बैलगाडी
५	नर्मदा महिला ग्रामसंघ,खडक्या जि. नंदुरबार	मोगी भोग लाडू
६	जिजामाता वनधन केंद्र,मारेगाव जि. यवतमाळ	मध, धूपबत्ती
७	दावलेश्वर शेतकरी उत्पादक कंपनी, दलपतपूर, जि. नाशिक	काजू
८	हिमाई शेतकरी उत्पादक कंपनी, ननाशी ता. दिंडोरी जि. नाशिक	इंद्रायणी तांदूळ
९	मनुष्यबळ वनधन विकास केंद्र,साकोली जि. भंडारा	माहुआ सीरप
१०	कपिलधारा वनधन केंद्र,कवनाई, ता. इगतपुरी जि. नाशिक	नाचणी सत्व
११	अकोले शेतकरी उत्पादक कंपनी,	वरई/भगर
१२	माळशेज शेतकरी उत्पादक कंपनी, अकोले, जि. अहिल्यानगर	मध, आवळा candy
१३	देवराई कलाग्राम वन धन विकास केंद्र, भामरागड, जि. गडचिरोली	Dhokra Art Products
१४	सप्तशृंगी शेतकरी उत्पादक कंपनी, वणी, जि. नाशिक	महुआ वाईन

शबरी महामंडळामार्फत शबरी नॅचरल्स अंतर्गत विक्री करण्यात येणाऱ्या विविध उत्पादनांचे प्रचार व प्रसार करणेसाठी -Gift Hampers॰ तयार करून विविध क्षेत्रातील मान्यवरांना देण्यात आलेले आहेत. तसेच राज्य स्तरीय, विभाग स्तरीय व जिल्हा स्तरीय विविध प्रदर्शनात भाग घेऊन प्रसिद्धी व विक्री करण्यात येत आहे.

शबरी नॅचरल्स अंतर्गत विविध उत्पादनांची प्रसिद्धी व विक्री करणेसाठी शबरी महामंडळामार्फत नाशिक येथे कृषीथॉन प्रदर्शन, क्रेडाई, Wintar-Flea, Happy Street-महाराष्ट्र टाइम्स, कवी कालिदास कला मंदिर, Hotel Courtyard , गुरुदक्षिणा सभागृह येथे स्टॉल लावून विक्री करण्यांत आलेली आहे. तसेच पूणे येथे भिमथडी प्रदर्शनात भाग घेण्यात आलेला आहे. कोल्हापूर येथे पुढारी-कार्निवल प्रदर्शन व नागपूर येथील हिवाळी अधिवेशन कालावधीत विक्री करण्यांत आली आहे. शबरी महामंडळाच्या नाशिक येथील मुख्यालयात शबरी नॅचरल्स अंतर्गत विविध उत्पादने विक्रीसाठी स्वतंत्र व्यवस्था करण्यांत आलेली आहे. माहे डिसेंबर, २०२४ पर्यंत एकूण रक्कम रु.३०,६६,०००/- ची उलाढाल झालेली आहे.

यापुढेही विविध प्रदर्शनात भाग घेऊन शबरी नॅचरल्स अंतर्गत उत्पादनांची विक्री करण्यात येणार आहे. या उत्पादनाचे ONDC, MAIDC-Maha Agri Mart या संकेतस्थळांवर नोंदणी करण्याची प्रक्रिया सुरु आहे.

शबरी महामंडळामार्फत ऑनलाईन विक्री करणेसाठी E-Commerce- www.shabarinaturals.com या नावाने संकेतस्थळ तयार करुन त्याचे जानेवारी २०२५ मध्ये उद्घाटन करण्याचे नियोजन आहे. भविष्यात सदर उत्पादनांची विक्री या संकेस्थळावरून करण्यात येणार आहे.शबरी नॅचरलच्या शबरी महामंडळाकडून होणाऱ्या विक्रीद्वारे प्राप्त झालेल्या रकमेच्या १०% रक्कम शबरी महामंडळाकडे कार्यान्वयीन खर्च म्हणून घेण्यांस मान्यता व्हावी.

ठराव क्र.१५ :- शबरी नॅचरल्स ब्रँड ला अधिकाधिक प्रसिद्धी मिळण्याच्या दृष्टीने तसेच राष्ट्रीय आंतरराष्ट्रीय बाजारपेठ मिळण्याच्या दृष्टीने आवश्यक त्या उपाययोजना कराव्या तसेच आंतरराष्ट्रीय प्रदर्शनांमध्ये शबरी नॅचरल्स चा सहभाग व्हावा याकरीता निधी मागणी प्रस्ताव शासनास सादर करावा. शबरी महामंडळाद्वारे विक्री झालेल्या मालाच्या विक्रीतून प्राप्त झालेल्या रकमेपैकी १०% रक्कम शबरी महामंडळाकडे कायान्वयीन खर्च म्हणून वर्ग करण्यांस मान्यता देण्यांत येत आहे.

सुचक :- मा. सचिव, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
अनुमोदक :- मा. रविंद्र जाधव, उपसचिव, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई

विषय क्र १६ :- FPOs/वन धन केंद्रांनी खरेदी केलेले मोहफुल विक्री करिता अगावे इंडस्ट्रीज इंडिया प्रायव्हेट लिमिटेड यांचे सोबत कार्य करणेबाबत...

महाराष्ट्रात शबरी महामंडळ प्रधानमंत्री वन धन योजना (PM JVM) आणि PM JANMAN योजनांसाठी राज्य अंमलबजावणी संस्था आहे. याअंतर्गत २६५ वनधन केंद्रे (VDVK) व ४० PVTG VDVK मंजूर करण्यात आली आहेत. गडचिरोलीतील १५ केंद्रे मोहफूल आधारित मूल्य साखळीवर कार्यरत असून, मोहफूल संकलन, प्रक्रिया व विक्रीतून आदिवासी समुदायांच्या उपजीविकेला पाठबळ मिळत आहे.

वन धन केंद्रांना मोहफुल खरेदीसाठी येणाऱ्या अडचणींवर मात करण्यासाठी शबरी महामंडळाने राज्य उत्पादन शुल्क विभागाकडे पाठपुरावा केला व मार्गदर्शक सूचनांमध्ये वन धन केंद्र, ग्राम संघ, आणि FPOs यांचा समावेश करून घेतला. यामुळे मोहफुल खरेदीची अडचण दूर झाली. खरेदी केलेल्या मोहफुलांच्या विक्रीसाठी स्थानिक व छत्तीसगडमधील खरेदीदारांशी संपर्क साधून व्यवस्था उभारली जात आहे. तसेच "शबरी नॅचरल्स" ब्रँडअंतर्गत मोहा लाडू, तेल, सिरप, साबण, moisturizer इत्यादी उत्पादनांची विक्री सुरू असून, त्याला चांगला प्रतिसाद मिळत आहे.

या उपक्रमाचाच एक भाग म्हणून अगावे इंडस्ट्रीज इंडिया प्रायव्हेट लिमिटेडच्या यांच्या "डेसमंड महुआ" या प्रीमियम उत्पादनाकरिता महाराष्ट्रातील आदिवासी FPOs/वन धन केंद्रांनी खरेदी केलेले मोहफुल विक्री करिता शबरी महामंडळामार्फत विशेष प्रयत्न केले जात आहेत. या करिता सदर कंपनी कडून Food Graded मोहफुल खरेदी केले जातात. या संदर्भात दिनांक २८.१०.२०२४ रोजी मा. आयुक्त, राज्य उत्पादन शुल्क, महाराष्ट्र राज्य यांचे समवेत बैठक आयोजित करण्यात आली होती. सदर बैठकीत शबरी महामंडळामार्फत शिफारस केलल्या FPOs/वन धन केंद्रांकडून खरेदी करण्यात आलेल्या Food Graded

मोहफुलांपासून बनविलेल्या स्पिरीट वर K-Form नुसार लागणारे उत्पादन शुल्कावर सवलत देण्याचे आश्वासन मा. आयुक्त, राज्य उत्पादन शुल्क, महाराष्ट्र राज्य यांनी देऊन सविस्तर प्रस्ताव शबरी महामंडळामार्फत सादर करण्यास सांगितले. पहिल्या टप्प्यात ५ मे. टन Food Graded मोहफुलांची मागणी अगावे इंडस्ट्रीजने केली असून, शबरी महामंडळाने त्याबाबत सविस्तर प्रस्ताव मा. आयुक्त, राज्य उत्पादन शुल्क, महाराष्ट्र राज्य यांना मंजुरीसाठी सादर केला आहे.

राज्य उत्पादन शुल्क विभागाकडून सदर प्रस्तावास मंजुरी मिळाल्यानंतर संबधित FPOs/वन धन केंद्र, इंडस्ट्रीज इंडिया प्रायव्हेट लिमिटेड व शबरी महामंडळ यांचे मध्ये सदर प्रकल्पाची प्रभावीपणे अंमलबजावणी करणेसाठी सामंजस्य करार करण्यात येईल. तसेच याच धर्तीवर शबरी महामंडळास इतर उद्योजक/कंपनी यांनी संपर्क साधल्यास त्यांचेसोबत सामंजस्य करार करून कार्यवाही करणेस मान्यता मिळावी. करिता माहितीस्तव तथा मान्यतेस्तव सविनय सादर.

ठराव क्र.१६ :- **अगावे इंडस्ट्रीज इंडिया प्रायव्हेट लिमिटेड यांचे सोबत करार करण्यास मंजुरी प्रदान करण्यांत येत आहे. तसेच याच धर्तीवर शबरी महामंडळास इतर उद्योजक/कंपनी यांनी संपर्क साधल्यास त्यांचेसोबत सामंजस्य करार करून कार्यवाही करण्याचे सर्व अधिकार मा.व्यवस्थापकीय संचालक यांना प्रदान करण्यांत येत आहे.**

सुचक :- मा. व्यवस्थापकीय संचालक, शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळ मर्या., नाशिक
अनुमोदक :- मा. रविंद्र जाधव, उपसचिव, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई

विषय-१६ अ :- प्रधानमंत्री वन धन योजना (PM JVM & PM JANMAN) अंतर्गत लाभार्थ्यांचे प्रशिक्षण व क्षमता वृद्धी करणेसाठी राज्य शानाकडून निधी उपलब्ध करून घेणेबाबत...

महाराष्ट्रात शबरी महामंडळ हे प्रधानमंत्री वन धन योजना (PM JVM & PM JANMAN) अंमलबजावणीसाठी राज्य अंमलबजावणी संस्था म्हणून काम करते. या प्रमुख उपक्रमांतर्गत, आदिवासी प्रदेशांमध्ये असलेल्या वन धन केंद्रांद्वारे (VDVKs) वनौपज आधारित मूल्य साखळी बळकट करण्यावर महत्त्वपूर्ण लक्ष केंद्रित करण्यात आले आहे. पहिल्या टप्प्यात PM JVM योजनेअंतर्गत २६५ VDVK आणि PM JANMAN योजनेंतर्गत फक्त आदिम जमातीतील आदिवासी लाभार्थ्यांचे ४० PVTGs VDVK यांना मंजुरी मिळाली आहे.

S.N.	District	PM JVM	PM JANMAN
१	Amravati	२०	०
२	Bhandara	५	०
३	Chandrapur	१६	३

४	Dhule	४	०
५	Gadchiroli	१२	३
६	Gondia	९	०
७	Jalgaon	२	०
८	Nanded	१	०
९	Nandurbar	६	०
१०	Nashik	६	४
११	Palghar	५	८
१२	Pune	१४	०
१३	Raigad	१८	३
१४	Ratnagairi	९	०
१५	Thane	२७	५
१६	Washim	४	०
१७	Yavatmal	१०७	१४
	Total	२६५	४०

जंगलात उत्पादीत होणा-या गौण वनउपजावर आदिवासींचे परंपरागत ज्ञानाचा, कौशल्याचा तसेच त्यासोबत आधुनिक तंत्रज्ञानाचा उपयोग करुन गौण वनउपजावर प्रक्रिया करणे व त्यांचे मुल्यसवंर्धन करुन त्याची विक्री करणे त्यामुळे आदिवासीचे जीवनमान उंचाविणे व अनुसूचित जमातीतील युवकांना उद्योजक बनविणे हे या योजनेंचा मुख्य उद्येश आहे. केंद्र शासनामार्फत PM JVM योजनेंतर्गत प्रथम टप्प्यात प्रति वन धन केंद्र रु. १५ लक्ष निधी मंजूर करण्यात येतो. यांत गौण वनउपज खरेदी करणे, प्रशिक्षण व क्षमता वृद्धी, मूल्यवर्धित करण्यासाठी लागणारे उपकरणे, निरीक्षक संस्था, मूल्यवर्धित उत्पादनांचे पॅकेजिंग, ब्रांडीग, वाहतूक, साठवणूक याकरिता सहाय्य केले याते. तसेच PM JANMAN योजनेंतर्गत वरील सर्व बाबींसाठी प्रति लाभार्थी कुटुंब फक्त रक्कम रु. ५०००/- इतके अर्थ सहाय्य केले जाते.

वन धन केंद्राच्या माध्यमातून गौण वनउपज आधारित मूल्य साखळी वर कार्य करण्यासाठी आदिवासी लाभार्थ्यांना गौण वन उपज गोळा करणे, प्रतवारी, प्रकिया, मूल्यवर्धित उत्पादनांचे पॅकेजिंग, ब्रांडीग, वाहतूक, साठवणूक, त्यांचे विविध बाजारांमध्ये विपणन करणे, विविध दस्तऐवज/आर्थिक लेखे तयार करणे इत्यादी विविध उपक्रमांसाठी लाभार्थ्यांना वेळोवेळी प्रशिक्षण देऊन त्यांची क्षमता वृद्धी करणे अत्यावश्यक आहे. शबरी महामंडळाने उपजीविका व कौशल्य विकास आधारित विविध योजना राबविणेसाठी स्वतंत्र उपजीविका कक्ष तयार करून तज्ञ मनुष्यबळ उपलब्ध करून घेतले आहे. याअंतर्गत FPOs तसेच NSTFDC योजनेतील लाभार्थ्यांचे विविध प्रशिक्षण व क्षमता वृद्धीचे कार्यक्रम राबविण्यात येतात. तसेच आदिवासींच्या FPOs यांनी बनविलेले विविध उत्पादने विक्री करणेसाठी "शबरी नॅचरल्स"

नावाने ब्रँड तयार करण्यात आलेला आहे. भविष्यात वन धन केंद्रांनी तयार केलेले उत्पादने सदर ब्रँड अंतर्गत समाविष्ट करून त्यांची विक्री करण्याचा मानस आहे.

केंद्र सरकारकडून योजनेंतर्गत वन धन केंद्रांना प्रशिक्षण व क्षमता वृद्धी करणेसाठी मंजूर करणेत आलेला निधी हा अतिशय तोडका असून त्यातून लाभार्थ्यांना वरील सर्व बाबींचे प्रशिक्षण देणे शक्य होत नाही. करिता महाराष्ट्रातील PM JVM & PM JANMAN योजनेंतर्गत वन धन केंद्रातील लाभार्थ्यांचे विविध प्रशिक्षण आयोजित करून त्यांची क्षमता वृद्धी करणेसाठी राज्य सरकार करून रक्कम रु. १०० लक्ष निधीची आवश्यकता आहे. याबाबतचा प्रस्ताव तयार करून राज्य शासनास सादर करणेसाठी संचालक मंडळाची अनुमती मिळणेसाठी सविनय सादर.

या सोबतच शाखा निहाय लाभार्थ्यांचे भव्य मेळावे आयोजित करावे. जेणे करुन जनतेस महामंडळाच्या योजनांची माहिती मिळेल. असे मा.अध्यक्षांनी सुचना केली.

ठराव क्र.१६ -अ :- शबरी महामंडळ मार्फत सहाय्य करण्यांत येणाऱ्या विविध लाभार्थी तसेच संस्था यांच्या क्षमता वृद्धी तसेच विविध मेळावे घेण्याकरीता रु.१०.०० कोटी चा प्रस्ताव शासनास सादर करण्यांत यावा.

सुचक :- मा. व्यवस्थापकीय संचालक, शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळ मर्या., नाशिक
अनुमोदक :- मा. रविंद्र जाधव, उपसचिव, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई

विषय-१६ ब :-:- श्री.योगिराज अडावदकर, सेवानिवृत्त लेखापाल यांची सेवा दि.१७.१२.२०१६ रोजीचे शासन निर्णयानुसार करार पद्धतीने विवक्षित कामासाठी घेणेबाबत.

शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळातील सेवानिवृत्त लेखापाल श्री.योगिराज अडावदकर हे शाखा कार्यालय यवतमाळ येथे कार्यरत असतांना त्यांनी व्यवस्थापक पदाचे कामकाज केलेले आहे. शबरी महामंडळात पुरेसा कर्मचारी वर्ग नसल्याने तसेच श्री.अडावदकर यांना व्यवस्थापक पदाचे कामकाजाचा पुरेसा अनुभव असल्याने श्री.योगिराज अडावदकर यांची सेवा शासन निर्णय क्रमांक संकीर्ण-२७१५/प्र.क्र.१००/१३ दिनांक १७.१२.२०१६ नुसार करार पद्धतीने विवक्षित कामासाठी शाखा कार्यालय यवतमाळ घेण्याचे प्रस्तावित आहे.

श्री.योगिराज अडावदकर यांना ६६ वर्ष पूर्ण झालेले आहे. शासन निर्णय क्रमांक संकीर्ण-२७१५/प्र.क्र.१००/१३ दिनांक १७.१२.२०१६ मधील मुद्दा क्र.८ नुसार ६५ वर्षापेक्षा अधिकचे वयावरील व्यक्तींच्या सेवा सक्षम प्राधिकाऱ्यास एकस्तर वरीष्ठ अधिकाऱ्याच्या / प्राधिकाऱ्याच्या मान्यतेने पुढे चालू ठेवता येतील मात्र, कोणत्याही परिस्थितीत करार पद्धतीने नियुक्ती करण्यांत आलेली व्यक्ती वयाच्या ७० व्या वर्षापर्यंतच कार्यरत राहू शकतील. याबाबत नमुद आहे.

त्याअनुषंगाने श्री.योगिराज अडावदकर, सेवानिवृत्त लेखापाल यांची सेवा शासन निर्णय क्रमांक संकीर्ण-२७१५/प्र.क्र.१००/१३ दिनांक १७.१२.२०१६ मधील विहित अटी व शर्तीनुसार करार पद्धतीने विवक्षित कामासाठी घेण्याचे मा.संचालक मंडळाचे मान्यतेस सादर.

ठराव क्र.१६ -ब :- श्री.योगिराज अडावदकर यांना ६६ वर्ष पूर्ण झालेले आहे. शासन निर्णय क्रमांक संकीर्ण-२७१५/प्र.क्र.१००/१३ दिनांक १७.१२.२०१६ मधील मुद्दा क्र.८ नुसार ६५ वर्षापेक्षा अधिकचे वयावरील व्यक्तींच्या सेवा सक्षम प्राधिकाऱ्यास एकस्तर वरीष्ठ अधिकाऱ्याच्या / प्राधिकाऱ्याच्या मान्यतेने पुढे चालू ठेवता येतील मात्र, कोणत्याही परिस्थितीत करार पद्धतीने नियुक्ती करण्यांत आलेली व्यक्ती वयाच्या ७० व्या वर्षापर्यंतच कार्यरत राहू शकतील. या बाबीस मा.संचालक मंडळातर्फे मान्यता देण्यांत येत आहे.

त्याअनुषंगाने श्री.योगिराज अडावदकर, सेवानिवृत्त लेखापाल यांची सेवा शासन निर्णय क्रमांक संकीर्ण-२७१५/प्र.क्र.१००/१३ दिनांक १७.१२.२०१६ मधील विहित अटी व शर्तींनुसार करार पद्धतीने विवक्षित कामासाठी घेण्यास सर्वानुमते मान्यता देण्यांत येत आहे. व सदर बाबतीत पुढील कार्यवाही करण्याचे सर्व अधिकार मा.व्यवस्थापकीय संचालक यांना प्रदान करण्यांत येत आहे.

सुचक :- मा. व्यवस्थापकीय संचालक, शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळ मर्या., नाशिक
अनुमोदक :- मा. रविंद्र जाधव, उपसचिव, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई

विषय क्र.१६-क:- पेमेंट गेटवे करीता करारनामा करणेबाबत.

शबरी नॅचरल्स चे प्रोडक्ट (वस्तू) विक्रि करण्यासाठी शबरी महामंडळामार्फत ई-पोर्टल तयार करण्यांत येत आहे. याकरीता पेमेंट गेट वे सर्व्हिसेस (विक्री चा निधी) प्राप्त करुन घेण्यासाठी Sub Merchant Agreement करणे आवश्यक आहे. अशाप्रकारच्या सेवा उपलब्ध करुन घेण्यासाठी मान्यता प्राप्त संस्था जसे Ccavenue - Infibeam Avenues Limited, RazorPay, PhonePe, Paytm, इत्यादी संस्थामार्फत निधी प्राप्त करता येईल. सदरचा सेवा उपलब्ध करुन घेण्यासाठी त्यांच्यामार्फत महामंडळाला त्यांचे फी अदा करावी लागेल व याअनुषंगाने त्यांच्याशी करार करावा लागेल.

उपरोक्त सेवा उपलब्ध करुन घेण्यासाठी Infibeam Avenues Limited यांचेशी शबरी अदिवासी वित्त व विकास महामंडळामार्फत करार करण्यासाठी महामंडळाच्या व्यवस्थापकीय संचालक, यांना अधिकार देण्याचे मान्यतेस सादर

ठराव क्र.१६ - क:- शबरी नॅचरल्स चे प्रोडक्ट (वस्तु) विक्री करण्यासाठी शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळामार्फत ई-पोर्टल तयार करण्यांत येत आहे याकरीता पेमेंट गेटवे सर्व्हिसेस प्राप्त करुन घेण्यासाठी Sub Merchant Agreement Ccavenue - Infibeam Avenues Limited यांच्याशी करारनामा करण्यासाठी व त्यावर स्वाक्षरी करण्यासाठी व्यस्थापकीय संचालक शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळ यांना अधिकार देण्यात येत आहे सदर बाबतीत पुढील कार्यवाही करण्याचे अधिकार व्यवस्थापकीय संचालक यांना देण्यात येत आहे.

मा.अध्यक्ष यांच्या अनुमतीने महाव्यवस्थापक (प्रशासन) यांनी सर्व उपस्थित संचालकांचे आभार मानुन मा.अध्यक्षांचे परवानगीने सभा संपल्याचे जाहीर करण्यांत आले आहे.

व्यवस्थापक (प्रकल्प)

मा.महाव्यवस्थापक (प्रशासन)

मा.महाव्यवस्थापक (वित्त)

मा.व्यवस्थापकीय संचालक

मा.अध्यक्ष सो,
शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळ मर्या., नाशिक.